

ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ДІЙ В УМОВАХ ГІРСЬКОГО РЕЛЬЄФУ

FORMATION OF MILITARY-APPLIED SKILLS OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE TO ACTION IN MOUNTAINOUS TERRAIN

У статті викладено результати досліджень, спрямованих на вдосконалення методики формування військово-прикладних навичок курсантів Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ) до дій в умовах гірського рельєфу з використанням засобів спеціальної фізичної підготовки. Попередній аналіз динаміки розвитку спеціальних фізичних якостей і необхідних військово-прикладних навичок майбутніх офіцерів Національної гвардії України свідчить про те, що наявна система спеціальної фізичної та бойової підготовки не повною мірою відповідає вимогам сьогодення. Для досягнення мети та цілей дослідження нами проведено педагогічний експеримент, у якому взяли участь курсанти командно-штабного факультету НАНГУ (n=121 чол.). Досліджуваних курсантів було розподілено на експериментальну групу Ег, n=61 чол., та контрольну групу Кг, n=60 чол., на початку педагогічного експерименту досліджувані цих груп за рівнем розвитку військово-прикладних навичок, необхідних для виконання завдань за призначенням в умовах гірського рельєфу, суттєво не відрізнялися (P>0,05). Педагогічний експеримент проводився відповідно до заздалегідь розробленого плану, який, крім основного напрямку дослідження, передбачав суворе дотримання етичних норм і вимог заходів запобігання травматизму під час практичних занять із дисциплін: тактико-спеціальна підготовка та спеціальна фізична підготовка. Результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту, свідчать про ефективність розробленої нами методики, що підтверджується здобутим відповідним кваліфікаційним рівнем спеціальної фізичної підготовленості курсантів Ег. Здобутий кваліфікаційний рівень спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних Ег забезпечує необхідний рівень професійних компетентностей майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах гірського рельєфу. Результати дослідження впроваджені у практику спеціальної фізичної підготовки і тактико-спеціальної підготовки курсантів НАНГУ.

Ключові слова: бойова підготовка, гірський рельєф, кардіореспіраторна система, курсанти, професійна підготовка, спеціальна фізична підготовка.

Formation of military-applied skills of future officers of the National Guard of Ukraine for action in mountainous terrain. The article presents the results of research aimed at improving the method of formation of military-applied skills of cadets of the National Academy of National Guard of Ukraine (NANGU) to actions in the conditions of mountain relief with the use of special physical training. A preliminary analysis of the dynamics of development of special physical qualities and necessary military-applied skills of future officers of the NGU, shows that the existing system of special physical and combat training does not fully meet the requirements of today. To achieve the goals and objectives of the study, we conducted a pedagogical experiment in which the cadets of the command staff of the NANGU (n=121 peop.) participated. The studied cadets were divided into the experimental group Eg, n=61 peop., and the control group Kg, n=60 peop. (did not differ significantly, P>0.05). The pedagogical experiment was conducted in accordance with a pre-designed plan, which, in addition to the main research area, provided strict observance of ethical standards and requirements of measures of prevention of traumatism during practical training in the disciplines: tactical-special training and special physical training. The results obtained at the end of the pedagogical experiment testify to the effectiveness of the methodology we have developed, which is confirmed by the corresponding qualification level of the special physical training of cadets Eg. The acquired qualification level of special physical preparedness of the investigated Eg provides the necessary level of professional competencies of future officers to perform the tasks on purpose in the conditions of mountain relief. The results of the study are implemented in the practice of special physical training and tactical and special training of cadets of NANGU.

Key words: combat training, mountainous terrain, cardiorespiratory system, cadets, professional training, special physical training.

УДК 378.147.001; 796.011.3-796.8
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-17>

Саморок М.Г.,
викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Національної академії
Національної гвардії України
Оленченко В.В.,
викладач кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії
Національної гвардії України
Воронін А.І.,
викладач кафедри тактики
Національної академії
Національної гвардії України
Корольов А.І.,
викладач кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії
Національної гвардії України
Сокова Т.В.,
офіцер відділу організації
пошуково-рятувального забезпечення
Центру пошуково-рятувального
забезпечення польотів авіації
Збройних Сил України

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Політична нестабільність у державі, економічні та суспільні негаразди, спалах злочинності, бойові дії на сході України – усе це вимагає від військовослужбовців Національної гвардії України (далі – НГУ) високої професійної підготовленості. Необхідний відповідно до вимог сьогодення рівень розвитку військово-прикладних фізичних якостей, службових компетентностей у військовослужбовців вищезазначеного збройного формування забезпечує ефективне виконання завдань

за призначенням [1]. Слід зазначити, що у своїй повсякденній діяльності військовослужбовці НГУ керуються відповідним Законом України «Про Національну гвардію України» [2].

Виконання завдань за призначенням військовослужбовцями НГУ відбувається у різних регіонах України, а в разі необхідності – рятувальні операції, миротворчі місії, розвідувальні операції, бойові дії та інше може здійснюватися і за її межами (у межах міжнародних законодавчих актів).

Відповідно до вищевикладеного виконання завдань за призначенням, покладених на військовослужбовців НГУ, здійснюється у різних клімато-географічних районах (на суші, на морі, в горах, під водою, в повітрі та інших), що, у свою чергу, підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження), а розроблення методики формування військово-прикладних навичок майбутніх офіцерів НГУ до дій в умовах гірського рельєфу засобами спеціальної фізичної підготовки в умовах навчання у Національній академії НГУ (далі – НАНГУ) є актуальним напрямом наукових досліджень.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедр: фізичної підготовки та спорту; тактико-спеціальної підготовки НАНГУ (2017–2019 рр.), та Зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково-технічної і економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер держреєстрації 0108U007536).

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що цьому напрямку дослідження присвячені роботи таких учених: Н.В. Алексея, Ю.К. Белашенка, В.І. Бочкарьова, В.І. Голуба, А.В. Захарова, Б.В. Ендальцева, І.А. Кузнецова, Б.А. Максимчука, А.І. Малика, А.В. Пехоти, В.А. Садовнікова, А.А. Сопочька та інших. Напрацювання вищезазначених фахівців розкривають основні складники підготовки представників різних військових формувань до дій у гірській місцевості, але за своїм змістом нині є неефективними (не досить функціональними), що потребує додаткових досліджень із урахуванням наявного бойового досвіду.

Подальший аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у цьому напрямі, анкетування провідних фахівців галузі військової педагогіки, фізичного виховання різних груп населення, власний бойовий досвід, підтверджують необхідність постійного вдосконалення засобів спеціальної фізичної та тактичної підготовки (тактико-спеціальної підготовки) військовослужбовців НГУ, а зокрема курсантів – майбутніх офіцерів НГУ. У свою чергу, застосування засобів спеціальної фізичної підготовки (далі – СФП) під час навчання майбутніх офіцерів НГУ у НАНГУ регламентовано «Інструкцією з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України» [3].

Під час подальшого дослідження нашу увагу привернули роботи: О.В. Хацяюка [4], Р.І. Любчича [5] та інші, у яких розкриваються основні питання методичного забезпечення викладання дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» у НАНГУ. Слід зазначити, що за своїм змістом вони не передбачають виділення в окремий розділ навчальних питань, спрямованих на формування військово-прикладних навичок, необхідних для виконання завдань за призначенням військовослужбовцями НГУ в умовах гірського рельєфу.

Навпаки, в роботах: Ю.В. Вареньги [6], О.А. Соколова [7], О.А. Моргунова [8], М.Ф. Пічугіна [9] (та інших) – викладено методики розвитку основних фізичних і спеціальних якостей (військово-прикладних навичок), необхідних для подальшої службово-бойової діяльності правоохоронців на різних офіцерських посадах у системі МВС України.

Цікавими за своїм змістом і практичним складником є роботи О.А. Соколова [10], О.А. Яреценка [11], С.С. Федака [12], у яких викладено педагогічні технології вдосконалення індивідуального рівня спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців і правоохоронців МВС України на основі використання технічних засобів навчання.

Питанням медичного забезпечення бойових дій у різних умовах ведення бойових дій (зокрема, у гірській і пустельній місцевості) присвячена робота J. Huang [13]. У цій роботі, спираючись на власний бойовий досвід, автор розкриває основні аспекти надання першої невідкладної допомоги під час травм і поранень. Надалі нашу увагу привернули роботи R.A. Nada [14], А.М. Чуха [15], у яких розкрито питання впливу екстремальних факторів службово-бойової діяльності на психофізичний стан військовослужбовців.

Відповідно до результатів дослідження І.А. Кузнецова [16] встановлено, що після впливу значних фізичних навантажень у роботі органів і систем організму досліджуваних військовослужбовців різних родів військ (спеціальних служб) упродовж декількох діб відбуваються фазові фізіологічні зміни, які, у свою чергу, проявляються послідовно та виражаються у вигляді: погіршення функціонального стану; повернення функціонального стану до початкового рівня; покращення функціонального стану організму.

Подальші дослідження ефективності застосування значних фізичних навантажень показали, що підвищення працездатності військовослужбовців досягається під час повторного їх використання на фазі покращеного функціонального стану (4–5 день після навантаження). Вищезазначене було прийнято нами до уваги і враховувалося під час експериментальної частини дослідження.

Отже, аналіз науково-методичної та спеціальної літератури свідчить про те, що одним із ефективних засобів підготовки майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням в умовах гірського рельєфу є попередня їх адаптація до значних фізичних навантажень під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки та інших форм фізичної підготовки в умовах навчання у НАНГУ.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відповідно до вищевикладеного ведення бойових дій в умовах гірського рельєфу вимагає від особового складу бойових підрозділів НГУ такого:

– дисциплінованості, фізичної витривалості, сили волі, спостережливості, уміння орієнтуватися в горах, безстрашності, почуття військового товариства, знання характеристик гірського рельєфу місцевості;

– уміння прогнозувати погоду і переборювати різні гірські перешкоди;

– глибоких знань і виконання правил страхування і самострахування, дбайливого ставлення до особистого і колективного гірського спорядження та вміння його використання.

Важливим є і той факт, що природа в горах має свої особливості, знання яких може істотно впливати на виконання бойового завдання. Під час дій у гірській місцевості важливу роль відіграє одиночна підготовка військовослужбовців, що підкреслює актуальність спеціальної фізичної підготовленості бійця. Особлива увага при цьому звертається на навчання особового складу техніки подолання різних гірських перешкод, усунення страху висоти і розвитку витривалості, сміливості та високих морально-вольових, фізичних і психологічних якостей, здійснення тривалих маршів у пішому порядку, на лижах і бойовій техніці, надання допомоги під час обмороження, сонячних опіків і ударів, гірської хвороби та травм різного характеру.

Особливі вимоги висуваються до підготовки підрозділів спеціального призначення, які діють у горах. Підрозділи спеціального призначення повинні вміти самостійно вести ближній бій, діяти в обхідних загонах із захоплення гірських перевалів, висот під час наступу чи оборони.

Знання та необхідні військово-прикладні навички особового складу, отримані на заняттях із вивчення техніки подолання гірських перешкод, занять зі спеціальної фізичної підготовки, гірської підготовки та інших предметів навчання (бойової підготовки), повинні постійно вдосконалюватися. На заняттях із підготовки підрозділів спеціального призначення з веденням бойових дій у горах необхідно постійно запроваджувати нові форми та методи. Недоцільним вважається застосування шаблонів. У процесі тренування керівнику заняття необхідно рішуче запобігати пасивності підлеглих, крім того, позитивним є використання особовим складом дієвих і безпечних способів техніки подолання гірських перешкод. Вибір маршрутів для пересування повинен будуватися із урахуванням можливих каменепадів, снігових лавин та інших природних явищ. Успіх підготовки підрозділів НГУ до ведення бойових дій у горах здебільшого залежить від того, наскільки освітній процес майбутніх офіцерів-командирів бойових підрозділів максимально наближений до професійної діяльності.

Вищевикладене та аналіз наявної науково-методичної (спеціальної літератури) у цьому напрямі свідчить про те, що нині у НАНГУ не досить

розкрито питання підготовки майбутніх офіцерів до ефективних дій в умовах гірського рельєфу. Про це свідчить аналіз робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» (галузь знань 25. Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону; спеціалізація службово-бойове застосування підрозділів спеціального призначення НГУ), що значно знижує якість підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Мета статті – розроблення методики формування військово-прикладних навичок курсантів Національної академії Національної гвардії України до дій в умовах гірського рельєфу з використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Попередній аналіз динаміки розвитку спеціальних фізичних якостей і необхідних військово-прикладних навичок курсантів НАНГУ [5; 10; 17] свідчить про те, що наявна система спеціальної фізичної та бойової підготовки не повною мірою відповідає вимогам сьогодення. Починаючи з третього року навчання в курсантів командного напрямку підготовки розвиток найбільш важливих спеціальних фізичних якостей і військово-прикладних навичок, які необхідні для виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності, сповільнюється. Також встановлено, що не досить уваги приділяється розвитку військово-прикладних навичок, які необхідні для якісного виконання службово-бойових завдань в умовах гірського рельєфу, а також розвитку витривалості, зокрема спеціальної. При цьому необхідно враховувати, що частина випускників НАНГУ (30–32%) командирується для подальшого проходження військової служби в західні регіони України, де переважає гірський ландшафт.

Для досягнення мети та цілей дослідження нами здійснено педагогічний експеримент, який проводився на навчально-матеріальних базах: НАНГУ та центрах бойової підготовки військових частин НГУ (липень 2017 – червень 2019 рр.), у якому взяли участь курсанти командно-штабного факультету (n=121). Слід зазначити, що всі курсанти дали згоду на участь у педагогічному експерименті. Педагогічний експеримент проводився відповідно до заздалегідь розробленого плану, який, крім основного напрямку дослідження, передбачав суворе дотримання етичних норм і вимог заходів запобігання травматизму під час практичних занять із дисциплін: тактико-спеціальної підготовки та спеціальної фізичної підготовки (а також інших форм фізичної підготовки).

Досліджуваних курсантів було розподілено на експериментальну групу Ег, n=61 чол., та контрольну групу Кг, n=60 чол., на початку педагогічного експерименту досліджуваних цих груп за рівнем розвитку військово-прикладних навичок, необхідних для виконання завдань за призначенням

в умовах гірського рельєфу, суттєво не відрізнялися ($P > 0.05$).

Досліджувані курсанти Кг використовували традиційну методику формування військово-прикладних навичок, а також методику вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка». У свою чергу, представники Ег під час педагогічного експерименту використовували запропоновану нами методику, яка передбачала акцентований розвиток загальної та силової витривалості, емоційної стійкості, швидкості мислення та перемикання уваги.

Під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки з курсантами Ег зверталася увага на розвиток і вдосконалення військово-прикладних навичок подолання штучних і природних перешкод, навичок подолання водних перешкод, військово-прикладних навичок метання гранат на влучність (зверху-донизу, знизу-догори) та здій-

снення марш-кидків по пересіченій місцевості з попутним використанням анаеробних, аеробних вправ. Крім того, використовувалися навчальні сутички з різних службово-прикладних єдиноборств, функціональні комплекси кросфіт, комплексне плавання, пірнання в довжину із затримкою дихання та інші засоби спеціальної фізичної підготовки (табл. 1).

Під час оцінювання впливу значних фізичних навантажень на організм досліджуваних Ег у процесі практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки для ефективних дій в умовах гірського рельєфу використовувалися такі критерії: особливість реакції організму курсантів на значні фізичні навантаження та тривалість періоду відновлення після фізичних навантажень (різних рівнів навантаження); якісні зміни зі сторони серцево-судинної системи, які виникають під час періодів відновлення упродовж кумулятивного впливу фізичних навантажень на організм досліджуваних курсантів.

Важливим є і той факт, що оцінка впливу зна-

Таблиця 1

Методика організації спеціальної фізичної підготовки досліджуваних курсантів Ег до дій в умовах гірського рельєфу

Етапи	Мета	Завдання етапу	Основні засоби тренування «СФП»
I «базовий» (5 семестр)	Розвиток і вдосконалення основних фізичних якостей та військово-прикладних навичок.	Набуття необхідного рівня загальної фізичної підготовки до проходження дисципліни «СФП». Вивчення теоретичних основ і практичних умінь у проведенні навчально-тренувальних занять із «СФП».	Виконання фізичних вправ із різних розділів фізичної підготовки. Виконання контрольних нормативів із ФП (СФП), тренування техніки виконання фізичних вправ відповідно до вимог керівних документів, подолання штучних перешкод, виконання комплексів РБ, бігові вправи до 3–5 км, силові вправи на тренажерах, кросфіт.
II «спеціальний» (6 семестр)	Вивчення та тренування спеціальних функціональних комплексів, удосконалення військово-прикладних навичок до дій в умовах гірського рельєфу.	Формування навичок у подоланні: штучних і природних перешкод; штучних і природних висотних перешкод. Формування необхідних навичок у подоланні водних перешкод; метанні гранат із різних положень, зверху-до низу, знизу-догори (на влучність). Опанування технікою гірськолижної підготовки.	Подолання площинних і вертикальних перешкод, виконання ЗКВ на єдиній смузі перешкод, тренування подолання штурмової смуги перешкод, подолання штучних висотних перешкод, метання гранат, марш-кидки (5–8 км), силові вправи, кросфіт, комплекси РБ (НТС з єдиноборств із подовженим часом).
III «функціонально-прикладний» (7 семестр)	Розвиток психо-фізіологічних якостей, необхідних для термінової адаптації військовослужбовців до комплексного фізичного навантаження та дій в умовах нестачі кисню (гіпоксії).	Розвиток загальної та спеціальної витривалості, розвиток сили та спритності.	Кросова підготовка до 8–10 км, силові тренування на тренажерах, функціональні комплекси кросфіт, підтягування на перекладині, лазіння по канату, вправи з гирями, вправи на перекладині та брусах.
IV «функціонально-компетентний» (8 семестр)	Удосконалення психофізіологічних якостей, необхідних для довготривалої адаптації військово-службовців до комплексного фізичного навантаження та дій в умовах нестачі кисню.	Розвиток загальної та спеціальної силової витривалості, спритності та координації рухів. Удосконалення техніки плавання різними стилями, техніки пірнання в довжину. Розвиток емоційної стійкості та здібностей до перемикання уваги.	Змагальні сутички з рукопашного бою з подовженим часом, подолання ділянок місцевості 60–420 м, марш-кидки до 10–15 км, плавання до 2, 5 км, лижна підготовка (до 5–10 км), функціональні комплекси кросфіт.

Результати показників функціональної підготовленості курсантів досліджуваних груп (n=121, x±m) до та після педагогічного експерименту

№ з/п	Основні показники	Групи	До експерим.	Наприкінці експерим.	P
1.	ЧСС в спокою (уд./хв.)	Ег, (n=61)	70,6±2,1	64,6±1,2	<0,05
		Кг, (n=60)	68,8±1,3	68,4±0,5	<0,01
2.	Диастолічний артеріальний тиск (мм рт. ст.)	Ег, (n=61)	70,7±1,4	69,8±1,1	<0,01
		Кг, (n=60)	70,6±1,4	70,2±0,8	<0,01
3.	Систолічний артеріальний тиск (мм рт. ст.)	Ег, (n=61)	122,8±1,9	120,1±1,5	<0,01
		Кг, (n=60)	122,5±1,4	121,3±1,4	<0,01
4.	Проба Штанге (с)	Ег, (n=61)	63,2±4,1	78,5±4,3	<0,05
		Кг, (n=60)	63,7±4,2	67,4±5,1	<0,01

Таблиця 3

Показники спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних Ег, n=61 та Кг, n=60 до дій в умовах гірського рельєфу (до та після експерименту)

№ з/п	Спеціальні фізичні якості	Групи	До експерим.	Наприкінці експерим.	P
1.	Вправа 2. Підтягування на перекладині (разів)	Ег	13,3±0,6	16,6±0,5	<0,05
		Кг	13,4±0,3	14,1±0,8	<0,01
2.	Вправа 22. ЗКВ на єдиній смузі перешкод (хв, сек)	Ег	2,18±0,2	2,09±0,1	<0,01
		Кг	2,17±0,3	2,11±0,2	<0,01
3.	Вправа 28. Біг на 100 м (сек)	Ег	13,7±0,1	13,5±0,2	<0,01
		Кг	13,7±0,1	13,8±0,2	<0,01
4.	Вправа 32. Біг на 3 км (хв, сек)	Ег	12,24±0,31	12,04±0,23	<0,05
		Кг	12,29±0,26	12,18±0,21	<0,01
5.	Вправа 27. Спеціальний комплекс прийомів РБ-3 (бали)	Ег	3,2±0,4	4,9±0,2	<0,01
		Кг	3,6±0,3	4,5±0,1	<0,01

чних фізичних навантажень на організм досліджуваних Ег є одним із складних питань і залежить від багатьох факторів: характеру, інтенсивності та тривалості фізичних навантажень, стану здоров'я, ступеня спеціальної підготовленості до фізичних навантажень, стану нервової системи та іншого.

Під час дослідження встановлено, що кумулятивний ефект систематичних тренувань за запропонованою нами методикою виражався такими ознаками: зменшення частоти серцевих скорочень і показників систолічного тиску; покращенням показників максимального споживання кисню та коефіцієнтів спеціальної і загальної витривалості.

Практична реалізація запропонованої нами методики формування військово-прикладних навичок курсантів НАНГУ до дій в умовах гірського рельєфу з використанням засобів спеціальної фізичної підготовки під час педагогічного експерименту показала високу ефективність. Під впливом систематичних адаптованих до необхідних умов фізичних навантажень відбулися зміни з боку кардіореспіраторної системи (табл. 2). Також покращилися показники дихальної системи, які характеризуються життєвою ємністю легень, збільшення якої забезпечує підвищення рівня функціональної підготовленості досліджуваних курсантів Ег.

Крім того, у досліджуваних курсантів Ег суттєво підвищилися показники у виконанні спеціальних

вправ, які характеризують кваліфікаційний рівень зі спеціальної фізичної підготовленості (табл. 3). Це свідчить про високу ефективність розробленої методики спеціальної фізичної підготовки курсантів НАНГУ до виконання завдань за призначенням у гірських умовах.

Висновки. Відповідно до результатів педагогічного експерименту встановлено, що розроблена нами методика формування військово-прикладних навичок курсантів НАНГУ з використанням засобів спеціальної фізичної підготовки забезпечує ефективне виконання ними завдань за призначенням в умовах гірського рельєфу. Отриманні експериментальним шляхом практичні результати спеціальної фізичної підготовленості та функціональної готовності досліджуваних Ег є в еталонних межах [3; 12; 16]. Крім того, підтверджено ефективність і функціональність нормативної бази з фізичної підготовки військовослужбовців НГУ [3] загалом до виконання завдань за призначенням і високий практичний складник використання спеціальної смуги перешкод у навчальному центрі до всебічного і гармонійного фізичного розвитку майбутніх офіцерів на різних етапах професійного становлення. Відповідно до результатів, отриманих під час педагогічного експерименту, встановлено, що показники рівня розвитку військово-прикладних навичок, необхідних для виконання завдань за

призначенням в умовах гірського рельєфу, в досліджуваних групах суттєво підвищилися порівняно із вихідними даними, і ці відмінності переважно достовірні (Ег, $P < 0,05$).

Отже, мети та завдань, поставлених перед нами на початку педагогічного експерименту, досягнуто. Результати педагогічного експерименту впроваджено у практику спеціальної фізичної підготовки курсантів командно-штабного факультету НАНГУ, а також у практику дисциплін, закріплених за кафедрою тактико-спеціальної підготовки.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямі передбачають формування військово-прикладних навичок майбутніх офіцерів НГУ, необхідних для виконання завдань за призначенням на воді та під водою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Хацаюк О.В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 65, Т. 2. С. 144–155.
2. Закон України «Про Національну гвардію». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 17. Ст. 594. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 24.06. 2019).
3. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України : інстр. / С.В. Лещеня, І.П. Орленко, А.О. Мелешко, С.С. Забродський / за заг. ред. заст. працівника фіз. культ. і спорту України О.Н. Мальцева. Київ : ГУ НГУ, 2014. 140 с.
4. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання. Звіт про НДР. / Модель – РБ; кер. Каратаєва Д.О., вик. Хацаюк О.В. (0108U007536). Харків : АВВ МВСУ, 2008. 148 с.
5. Хацаюк О.В., Любич Р.І., Оленченко В.В. Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Науковий інформаційний журнал «Проблеми вищої освіти»*. № 1 (95). Харків : Новий колегіум, 2019. № 1. С. 63–69.
6. Вареньга Ю.В. Удосконалення фізичної підготовки працівників МВС України на етапі професійного становлення : дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Львів, 2015. 262 с.
7. Загальна фізична підготовка працівників Національної поліції України : метод. рек. / уклад.: Моргунов О.А., Соколов О.А., Калюжний М.Г., Лозовий Є.А. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т № 2, Каф. спец. фіз. підготовки ; за заг. ред. В.В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 124 с.
8. Моргунов О.А. Удосконалення фізичної підготовки правоохоронців МВС України на початковому етапі навчання. *Честь і закон*. 2014. № 2. С. 46–49.
9. Фізичне виховання військовослужбовців : навч. посіб. / М.Ф. Пічугін, Г.П. Грибан, В.М. Романчук, С.В. Романчук. Житомир : ЖВІ НАУ, 2011. 820 с.
10. Хацаюк О.В., Соколов О.А. Перспективи застосування сучасних технічних засобів навчання під час навчально-тренувальних занять зі спеціальної фізичної підготовки. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. матеріалів / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки. Харків : ХНУВС, 2016. С. 167–170.
11. Застосування заходів фізичного впливу для затримання правопорушника, озброєного холодною зброєю : метод. рек. / уклад.: Моргунов О.А., Ярещенко О.А. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фізичної підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2017. 28 с.
12. Федак С.С. Дослідження фізичного стану військовослужбовців, які виконували міжнародні операції у гірській місцевості. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2014. № 5. С. 67–73.
13. Huang J. Current status of medical support in military operations other than war in domestic and overseas / J. Huang, Y. Wang, X. Cheng, L. Zhou, Z. Wu. *Journal of Medical Colleges of PLA*. 2012. Vol. 27 (6). P. 343–350.
14. Nada R.A., Armstrong A., Shaheen H.I. Phenotypic and genotypic characterization of enterotoxigenic *Escherichia coli* isolated from U.S. military personnel participating in Operation Bright Star, Egypt, from 2005 to 2009. *Diagnostic Microbiology and Infectious Disease*. 2013. Vol. 76 (3). P. 272–277.
15. Чух А.М. Вплив екстремальних факторів службово-бойової діяльності на психофізичний стан військовослужбовців. *Фізична підготовка військовослужбовців* : матеріали відкритої наук.-метод. конф. Київ, 2003. С. 185–189.
16. Кузнецов І.А. Підготовка військовослужбовців до бойових дій в умовах горно-пустинної місцевості : монографія / Военный ин-т физ. культуры. Санкт-Петербург : [б.и.], 2005. 287 с.
17. Хацаюк О.В. Педагогічна модель функціональної готовності курсантів НАНГУ до виконання завдань за призначенням. *Збірник статей за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції* : електронне видання, м. Слов'янськ, Україна, 21–22 березня 2019 р. / гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. С. 328–337.